

دیپلماسی در عصر پیچیدگی؛ چرا اجرای توافق‌ها سخت‌تر از امضای آن‌هاست؟

ادامه از صفحه یک

در مرحله اجزا، دستگاه‌های اجرایی، نهادهای قانون‌گذار، بخش خصوصی، رسانه‌ها و حتی افکار عمومی نقش پیدا می‌کنند. هر بند از توافق باید به مقررات داخلی ترجمه‌شود، آیین‌نامه‌های اجرایی تدوین گردد و سازوکارهای نظارتی فعال شوند. این فرآیند می‌تواند با تأخیر، سوءتفاهم یا اختلاف برداشت همراه شود. به همین دلیل است که گاه حتی توافق‌های دقیق و مفصل نیز در مرحله اجرا با چالش روبه‌رو می‌شوند.در کنار هم نگه داشتن همه اینها کار آسانی نیست.چه بسا در موافقی غیر ممکن نیز باشد.

توافق‌های بین‌المللی معمولاً بر پایه نوعی اعتماد متقابل شکل می‌گیرند؛ اما این اعتماد اغلب شکننده است. چرا که در دنیای سیاست اعتماد واژه‌ای نامانوس است.اگر یکی از طرف‌ها احساس کند که طرف مقابل تعهدات خود را به‌درستی اجرا نمی‌کند یا در تفسیر مفاد توافق رویکرد متفاوتی دارد، روند اجرا کند یا متوقف می‌شود.

در بسیاری از توافق‌ها، اجرای تعهدات به‌صورت مرحله‌ای طراحی می‌شود. هر گام از سوی یک طرف، با گامی متقابل پاسخ داده می‌شود. این طراحی به‌منظور کاهش ریسک و تقویت اعتماد انجام می‌شود، اما هم‌زمان حساسیت بالایی ایجاد می‌کند. کوچک‌ترین تأخیر یا ابهام می‌تواند به تردید دامن بزند و فضای سیاسی را تحت تأثیر قرار دهد.

از این رو، شفافیت، ارتباط مستمر و وجود سازوکارهای حل اختلاف، نقش تعیین‌کننده‌ای در موفقیت اجرای توافق دارند. توافقی که فاقد مسیر روشن برای رسیدگی به اختلاف‌ها باشد، در برابر بحران‌های احتمالی آسیب‌پذیرتر خواهد بود. یکی از پیچیده‌ترین ابعاد اجرای توافق‌ها، تأثیر فضای داخلی کشورهاست. توافقی که در سطح دیپلماتیک به دست می‌آید، باید فضای سیاسی داخلی نیز قابل پذیرش باشد. گاهی تغییر در ترکیب نهادهای تصمیم‌گیر یا تغییر اولویت‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی می‌تواند روند اجرای توافق را تحت تأثیر قرار دهد.

افکار عمومی نیز عامل مهمی است. اگر انتظارات بیش از حد بالا برود و نتایج ملموس به سرعت دیده نشود، ممکن است سرخوردگی و ناامیدی ایجاد شود. از سوی دیگر، اگر بدبینی گسترده باشد، هر اقدام طرف مقابل با تردید نگریسته می‌شود. مدیریت انتظارات عمومی در چنین شرایطی اهمیت زیادی دارد. توافق‌ها معمولاً اثرات تدریجی دارند و نیازمند زمان هستند. آنچه در این بازه زمانی باید مورد توجه باشد مدیریت فضای رسانه‌ها است.

در جهان امروز، روابط دو کشور به‌ندرت صرفاً به همان دو بازیاب محدود می‌شود. سایر کشورها، سازمان‌های بین‌المللی و حتی تحولات منطقه‌ای می‌توانند بر اجرای یک توافق اثر بگذارند. خاصله در مورد توافق اخیر ایران و نامیدی آمریکا،کشورهای حاشیه خلیج فارس و اروپایی‌ها نقش خود را ایفا کرده و به دنبال منافع خودشان هستند. و در صورتی که احساس کنند در پی این توافق متضرر می‌شوند، سعی در اخلال در مسیر اجرای توافق خواهند داشت.

خبر
سیدحسن خمینی؛
امیدواریم به برکت خون شهدا سال‌های خوبی پیش‌روی ایران باشد
یادگار امام با بیان اینکه امیدواریم به برکت خون شهدا سال‌های خوبی پیش‌روی ایران باشد، تصریح کرد: واقعا کسانی که فدا شدند، نوعی فدیة بودند و گاهی باید برای رسیدن به یک هدف، ازجان‌گذشتگی کرد.   به گزارش ایسنا، آیت‌الله سیدحسن خمینی در دیدار خانوادہ‌سپهبدسیدعبدالرحیم‌موسوی‌رئیس شهید ستادکل نیروهای مسلح، گفت: با خون مقام معظم رهبری و شهیدان دیگر حماسه‌ای درخت شد. اگر به روز ۹ اسفند برگردید، فکر نمی‌کردیم از حادثه‌ای به این سنگینی بتوان به‌راحتی عبور کرد. اگرچه همیشه در ذهن من بود که جمهوری اسلامی قائل به فرد نیست، ولی به هرحال لطمه‌هایی که از ناحیه‌شهادت شخصیت‌ها خوردیم، بسیار سنگین بود.   یادگار امام با تأکید بر اینکه بسیار با عظمت از این مرحله عبور کردیم، افزود: آمریکایی‌ها بعد از جنگ جهانی دوم، هر جایی رفت‌اند عملاً پیروز بگذران. خیلی مهم است که آدم بتواند اینها را کنار بگذارد؛ غیر از ویتنام که اولین‌بار زمین‌گیر شدند. شهید موسوی بعد از جنگ ۱۲ روزه رئیس ستاد کل نیروهای مسلح بود و اکنون معلوم می‌شود ایشان ساختار دفاعی را بسیار خوب چیده بود؛ این ساختار در جنگ چوابگو بود و به‌سرعت توانست روی پای خودش بایستد.   وی با اشاره به اینکه به برکت خون شهدا سال‌های خوبی پیش‌روی داریم، تصریح کرد: ان‌شاءالله خداوند کماکان تقاضش را بالای سر ملت ایران نگه دارد و روزهای خوبی پیش‌روی داشته باشیم. واقعا کسانی که فدا شدند، نوعی فدیة بودند. بعضی وقت‌ها انسان برای رسیدن به یک هدف باید چیزی را قربانی کنیم.

سیدحسن خمینی یادآور شد: شهید سپهبد موسوی بسیار صادق و شجاع بود. معمولاً نظامی‌ها در موقعیت نظامی شجاع هستند، ولی برای گفتن عقاید خودشان حساب و کتاب نمی‌کنند. اما ایشان از همان وقتی که در ارتش بود و بعد در ستاد کل، خیلی شجاع و با اعتماد به نفس حاضر شد. حریت و شجاعت ایشان نشان از دل بزرگش دارد. به‌راحتی می‌توانستیم بگوییم حاضر است هرچه از عناوین و القاب دارد را کنار بگذارد. خیلی مهم است که آدم راحت بتواند اینها را کنار بگذارد. ایشان ورودی سال ۱۳۵۸ ارتش بود. در حالی که آن مقطع در سباه برای او باز بود، ولی انتخاب کرده جایی برود که آن را اصلاح کند.

به گزارش روزنیوز پس از روزها و هفته‌ها مذاکره، رایزنی‌های پیچیده، میانجیگری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی رفت‌وآمدهای مستمر دیپلماتیک‌سرانجام یادداشت تفاهم ایران و آمریکا برای توقف جنگ مورد توافق دو طرف قرار گرفت. این اتفاق بی‌تردید یکی از مهم‌ترین و حتی دوران‌سازترین رخدادهای سیاسی سال‌های اخیر ایران به شمار می‌رود. این تفاهم اولیه اگرچه هنوز تا تبدیل شدن به یک سند حقوقی لازم‌الاجرا راه دراز و احتمالاً دشواری در پیش دارد، اما در همین مرحله و تا همین‌جا نیز توانسته است مهم‌ترین هدف مقطع کنونی را محقق کند که عبارت است از کاهش احتمال بازگشت به جنگ، تثبیت امنیت ملی، حفظ انسجام داخلی، تقویت جایگاه باززاندگی ایران و ایجاد فرصتی برای بازسازی کشور پس از یکی از دشوارترین دوره‌های امنیتی دهه‌های اخیر.

اما غیر از این ابعاد کارکردی، شاید مسائل پیرامونی دریاب این رخداد، به اندازه موضوعات کارکردی و نتایج عملی‌اش اهمیت داشته باشد. به بیان دیگر، چه بسا مهم‌ترین پرسش امروز این نباشد که در متن تفاهم چه نوشته شده است؛ بلکه این باشد که مسیر حکمرانی در ایران امروز برای رسیدن به این تفاهم چگونه مدیریت شد؟ زیرا آنچه بیش از هر چیز در تجربه اخیر جلب توجه می‌کند، صرفاً و منحصرأ نتیجه مذاکرات نیست؛ بلکه تغییر روش حکمرانی در مدیریت یکی از حساس‌ترین پرونده‌های جمهوری اسلامی است. شک نیست که گاهی ارزش یک توافق، بیش از آنکه در متن آن باشد، در شیوه رسیدن به آن است. در این باب، نکات مهم و قابل اعتنایی لازم به ذکر است.

سیاست ایران، گرفتار کمبود «امر ملی»

یکی از مشکلات ساختاری سیاست در ایران طی چند دهه گذشته، غیاب، فراموشی، غفلت یا کوچک شدن قلمره «امر ملی» در مباحث و تصمیمات اصلی کشور بوده است. تقریباً هر موضوع مهمی دیر یا زود وارد میدان رقابت‌های جناحی یا کارنامه‌سازی‌های دستگهای اداری شده است. از سیاست ضربه خا‌رجی گرفته تا اقتصاد، فرهنگ، آموزش، محیط زیست و حتی امنیت ملی. در چنین فضایی، موفقیت یک سیاست بیش از آنکه موفقیت کل کشور و حاکمیت تلقی شود، به موفقیت یک دولت یا یک جناح سیاسی تعبیر شده؛ و به همان نسبت، مخالفت با موافقت با یکی از نیز گاه نه از منظر منافع ملی، بلکه از منظر رقابت سیاسی شکل گرفته است.

صادیق متعددی می‌توان برای این ادعا برشمرد اما یکی از شاخص‌ترین نمونه‌ها در این زمینه، مجموعه مذاکرات نفس‌گیر پرونده هسته‌ای ایران در سال ۱۳۹۲ است که به تجربه توافقاتمه برجام منجر شد. این پرونده، فارغ از سرزنش و انتیاج آن، یکی از مهم‌ترین اقدامات و تصمیمات در تاریخ آن بود که دامنه تأثیراتش بسیار وسعت گرفت و تجربه‌ای ماندگار در تاریخ سیاسی ایران شد.

فارغ از اینکه هر جریان سیاسی چه ارزیابی‌ای از برجام دارد، کمتر کسی تردید دارد که این پرونده، به تدریج از یک مسئله ملی به یک موضوع برای رقابت جناحی تبدیل شد. دولت یازدهم در عمل، یک پروژه ملی را به پروژه‌ای سیاسی فروکاست؛ به جای آنکه همه ظرفیت‌های سیاسی و نهادی کشور را برای پیشبرد یک امر ملی به میدان آورد و مسئولیت آن را به شکلی فراگیر تقسیم کند، مذاکرات و توافق حاصل از آن بیش از پیش در چارچوب عملکرد دولت و وزارت امور خارجه تعریف شد. در نتیجه، دولت ناگزیر شد به‌طور مستمر از توافقاتنامه‌ای دفاع کند که مانند هر توافق بین‌المللی دیگری مطلق، بی‌نقص و خالی از ابهام نبود و طبعاً واجد کاستی‌ها و اشکالاتی نیز محسوب می‌شد.

افزون بر این، پیگیری فعال‌سازی پروژه‌هایی تحت عنوان «برجام ۲» و «برجام ۳» در سایر موضوعات مورد اختلاف با آمریکا، پیش از آنکه پاسخ‌واشگتن به حسن‌نیت ایران در اجرای برجام و میزان پایبندی آن به تعهداتش روشن شود، بر حساسیت‌های داخلی افزود. هم‌زمان، متهم‌سازی مستمر منتقدان و مخالفان به مانع‌تراشی در مسیر موفقیت برجام، در حالی صورت می‌گرفت که عامل اصلی کندی یا اخلال در تحقق دستاوردهای آن، بدعهدی آمریکا و

توافق ایران و آمریکا از یک موضوع جناحی به امر ملی تبدیل شد؟

تفاهمی برای همه

یادداشت تفاهم اخیر ایران و آمریکا، فراتر از متن توافق، شاید حامل یک تغییر مهم در شیوه حکمرانی باشد؛ عبور از تجربه برهزینة سیاسی اصل برجام به سمت مدیریت «امر ملی». این‌بار موفقیت یا شکست مذاکرات نه متعلق به یک دولت، بلکه آزمونی برای همه جریان‌های سیاسی ایران است.

هم‌زمان، استفاده از ظرفیت شخصیت‌هایی با پیشینه‌های متفاوت سیاسی، که الزاماً شاید تطابق کاملی با ذائقه سیاسی دولت فعلی و شخص مسعود پزشکیان ندارند و واگذاری مسئولیت به افرادی که الزاماً در حلقه نزدیک دولت تعریف نمی‌شوند و پریز از انحصار در مدیریت مذاکرات، عملاً شعار وفاق رئیس‌جمهور را از سلط گفتمان به سطح عمل منتقل کرد. شاید برای نخستین بار پس از سال‌ها، یکی از مهم‌ترین پرونده‌های سیاست خارجی کشور نه بر محور «الکلیت سیاسی»، بلکه بر محور «مشارکت ملی» اداره شد. این شاید مهم‌ترین تفاروت و تمیزه تجربه اخیر باشد. در بسیاری از کشورها، دولت‌ها به طور طبیعی علاقه دارند دستاوردهای بزرگ را به نام رئیس‌گنند؛ زیرا موفقیت سیاسی، سرمایه اعتبار سیاسیون برای انتخابات آینده است. اما در شرایطی که ایران با تهدیدهای پیچیده‌امنیتی، فشارهای خارجی و نیاز روزافزون به انسجام داخلی روبه‌روست، شاید مهم‌تر از ثبت یک موفقیت سیاسی، ساختن یک سرمایه ملی باشد.

به نظر می‌رسد دولت چهاردهم آگاهانه تلاش کرد چنین مسیری را انتخاب کند. این رویکرد، اگر استمرار یابد، می‌تواند یکی از مهم‌ترین اصلاحات در شیوه حکمرانی جمهوری اسلامی باشد؛ اصلاحی که نه با تغییر قانون، بلکه با تغییر فرهنگ تصمیم‌گیری حاصل می‌شود. در چنین الگویی، دولت دیگر تنها بازیگر اصلی نیست؛ بلکه هماهنگ‌کننده ظرفیت‌های ملی است. گفتمان «وفاق» دقیقاً در چنین جغرافیایی از قدرت سیاسی به کار می‌آید. وفاق صرفاً به معنای حضور چند چهره سیاسی از جناح‌های مختلف در کابینه نیست؛ بلکه بپذیرش این اصل است که مسائل بزرگ کشور، بزرگ‌تر از دولت‌ها هستند. اگر امنیت ملی، سیاست خارجی، اقتصاد کلان، انرژی، آب، محیط زیست و آینده ایران به «امر ملی» تبدیل شوند، دیگر هر تغییر دولت به معنای تغییر مسیر کشور نخواهد بود. بسیاری از کشورهای موفق دقیقاً بر همین منطق اداره می‌شوند. دولت‌ها تغییر می‌کنند، اما راهبردهای ملی استمرار پیدا می‌کنند. رقابت‌های سیاسی ادامه دارد، اما بر سر منافع بنیادین کشور، نوعی اجماع پایدار شکل گرفته است. ایران نیز امروز بیش از هر زمان دیگری به چنین بلوغی نیاز دارد.

مسئولیت مخالفان در تحکیم امر ملی

اکنون مهم‌ترین آزمون، نه برای دولت، بلکه برای همه جریان‌های سیاسی آغاز شده است. اگر حامیان دولت، این تفاهم را به عنوان پیروزی یک جناح معرفی بکنند، نخستین محرمی است که محضر فرزند حسین (ع)، امام شهیدمان را درک نمی‌کنیم؛ چه جانتگاه‌تر است روضه اباعبدالله الحسین (ع) در فراق امامان. ملت ایران با تأسی به مکتب سراسر عزت و عظمت حسینی توانست در جنگ تحمیلی سوم نیز همچون دو جنگ قبلی، متجاوزین را به شکست و هزیمت بکشاند. همه عالم باید بدانند که مؤلفه‌ای اقتدار ملی ایران، تأسی به مکتب حسین (ع) است. اگر در میدان نبرد، بر دشمن غدار، چیره و غالب شدیم، مدیون مکتب حسینیم. اگر در دیپلماسی،

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان:

پزشکیان: